

پرونده «وطن امروز» در سومین سالگرد برجام درباره مقایسه وضعیت تحریم‌ها

قبل از شروع مذاکرات در دولت روحانی و بعد از خروج آمریکا از توافق هسته‌ای – بخش دوم

تحریم‌ها بیشتر شد

توانمندی هسته‌ای بررسی کرده است. در حقیقت در این پرونده به این سوال پاسخ داده شده است که آیا بعد از ۵ سال مذاکره، رایزنی و تعطیلی بخش قابل توجهی از صنعت هسته‌ای کشور، شرایط بهتر شده است، تغییری نکرده یا اینکه بدتر شده است؟ در نخستین شماره از این پرونده، «وطن‌امروز» در تاریخ ۲۶ آذر ۹۷ در گفت‌وگو با دکتر فریدون عباسی، رئیس پیشین سازمان انرژی اتمی، موضوع توانمندی‌های هسته‌ای کشور را قبل از شروع مذاکرات در دولت روحانی و پس از خروج ترامپ از توافق هسته‌ای بررسی کرد. در دومین گزارش از این پرونده، وضعیت تحریم‌ها علیه جمهوری اسلامی ایران را در ۲ بازه زمانی مورد اشاره بررسی کرده‌ایم.

کرده‌اند، برای اینکه بتوان یک ارزیابی دقیق نسبت به روند طی شده درباره برجام ارائه کرد، می‌توان با مراجعه به آمارها و اطلاعات و نگاهی به شرایط کشور قبل از شروع مذاکرات هسته‌ای در دولت روحانی و بعد از خروج دولت ترامپ از برجام، این دو بازه زمانی را با هم مقایسه کرد. برای جامع بودن این مقایسه می‌توان پارامترهای لازم برای بررسی این موضوع را نیز در ابعاد مختلف مد نظر قرار داد. «وطن‌امروز» به همین منظور با در نظر گرفتن ۲ بازه زمانی مطرح شده، یعنی قبل از آبان ۹۲ که شروع مذاکرات دولت روحانی درباره برجام است و همچنین پس از ۱۳ آبان ماه ۹۷ که ترامپ از برجام خارج شد، شرایط کشور را در ۳ حوزه میزان تحریم‌ها، وضعیت اقتصادی و

بهزاد مهرکش: شاید حالا در سومین سالگرد برجام فرصت مناسبی باشد تا فارغ از همه هججه‌ها به منتقدان و پروپاگاندای رسانه‌های حامی دولت برای بزرگ دیپلماسی، بتوان ارزیابی درستی از آنچه بعد از برجام بر کشور رفت ارائه کرد. دیگر نه خبری از آن تیتراهای درشت «صبح بدون تحریم»، «قهرمان دیپلماسی»، «فروپاشی تحریم»، «خلاص شدیم» و... است و نه بهانه‌ای برای حمله به منتقدان. بیش از ۸ ماه از خروج ترامپ از برجام می‌گذرد و به همین میزان از وعده اروپا برای ارائه ساز و کار اجرایی برای حفظ برجام! اما این موضوع به امروز مربوط نمی‌شود و ماه‌هاست در نقطه عمل واقع شده است. فارغ از همه آنچه موافقان و مخالفان توافق هسته‌ای تاکنون مطرح

الف – در این بخش تحریم‌های آمریکا و اروپا علیه ایران پیش از شروع مذاکرت هسته‌ای مرور شده است

قطعنامه‌های شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی علیه ایران	قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد علیه ایران
قطعنامه سپتامبر ۲۰۰۳	قطعنامه تحریم ۱۳۷۲ مصوب سال ۲۰۰۱
قطعنامه نوامبر ۲۰۰۳	قطعنامه تحریم ۱۴۷۴ مصوب سال ۲۰۰۲
قطعنامه مارس ۲۰۰۴	قطعنامه تحریم ۱۶۹۶ مصوب سال ۲۰۰۶
قطعنامه ژوئن ۲۰۰۴	قطعنامه تحریم ۱۸۰۳ مصوب سال ۲۰۰۸
قطعنامه سپتامبر ۲۰۰۴	قطعنامه تحریم ۱۸۲۵ مصوب سال ۲۰۰۸
قطعنامه نوامبر ۲۰۰۴	قطعنامه تحریم ۱۹۲۹ مصوب سال ۲۰۱۰
قطعنامه اگوست ۲۰۰۵	
قطعنامه سپتامبر ۲۰۰۵	
قطعنامه فوریه ۲۰۰۶	
قطعنامه نوامبر ۲۰۰۹	
قطعنامه نوامبر ۲۰۱۱	
قطعنامه سپتامبر ۲۰۱۲	

تحریم‌های اروپا علیه ایران
تحریم نقل و انتقالات مالی از مبدأ ایران یا به مقصد ایران مصوب اتحادیه اروپا
تحریم فعالیت‌های بانکی و مالی ایران و تحریم ارائه خدمات پیام‌رسان مالی بانکی (سونیفت) به ایران و تحریم بانک ملی ایران و شعبات آن در خارج از کشور و تحریم بانک‌های تجارت، ملت، رفاه کارگران، صنعت و معدن و دیگر بانک‌های دولتی ایران و بسیاری از موسسات مالی ایرانی توسط کشورها و موسسات اروپایی
تحریم امکان دسترسی ایران به اوراق ضمانت و تضمین‌های مالی و اقتصادی
تحریم صنعت بیمه ایران و ارائه هرگونه بیمه به کشتی‌های ایرانی که بار اصلی واردات و صادرات ایران را بر عهده دارند
تحریم ارائه کمک‌های مالی، اقتصادی و وام‌های ترجیحی از سوی کشورها و موسسات اروپایی به ایران
تحریم واردات نفت و گاز و محصولات پتروشیمی از ایران
تحریم صادرات تجهیزات کلیدی صنایع نفت و گاز و پتروشیمی به ایران / تحریم سرمایه‌گذاری در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی ایران
تحریم شرکت نفت جمهوری اسلامی ایران و شرکت ملی گاز ایران شامل انسداد حساب‌های بانکی آنها و تمام اموال شرکت نفت و شرکت‌های وابسته به آن
تحریم کشتیرانی و کشتی‌سازی
تحریم صنایع خودرو و حمل‌ونقل
تحریم نقل و انتقال و خرید و فروش طلا، فلزات گرانبها، الماس، اسکناس و ضرب سکه
تحریم همکاری‌های هسته‌ای صلح‌آمیز در اروپا با ایران
تحریم انتقال فلزات حساس به ایران
تحریم نقل و انتقال و فروش نرم‌افزار و برنامه‌های نرم‌افزار برای اهداف صلح‌آمیز به ایران
تحریم صدها شرکت صنعتی ایران
تحریم مسافرتی و انسداد حساب‌های بیش از ۴۰۰ نفر از اشخاص حقیقی و حقوقی ایرانی

تحریم‌های آمریکا علیه ایران
تحریم‌ها و محدودیت علیه درآمدهای ایران در خارج از کشور از جمله نقل و انتقال این منابع و درآمدها از سیستم‌های مالی و بانکی
تحریم‌های مربوط به اوراق بانکی و اوراق دولتی ایران، تحریم‌های مربوط به ریال و اسکناس
تحریم از تباط ایران با سیستم پیام‌رسان بین بانکی (سونیفت)
تحریم‌های مربوط به بیمه افراد و شرکت‌ها
تحریم‌های مربوط به خرید و فروش نفت و تحریم‌های مربوط به صادرات نفت خام ایران به‌گونه‌ای که فروش نفت ایران حداقلی شود
تحریم‌های مربوط به سرمایه‌گذاری، مشارکت و ارائه خدمات به صنایع نفت، گاز و پتروشیمی ایران
تحریم صادرات و خرید و فروش محصولات پتروشیمی
تحریم‌های مرتبط با شرکت نفت ایران و شرکت‌های تابعه آن مانند نیکو و شرکت ملی گاز ایران، شرکت کشتیرانی نفت جمهوری اسلامی ایران، پتروپارس، شرکت نفت مسجدسلیمان و...
تحریم‌های مرتبط با کشتیرانی و کشتی‌سازی و توقف اجرای تحریم‌های کار با اپراتورهای بنادر ایران مانند بندرعباس
تحریم‌های مرتبط با بخش وسیعی از صنایع سنگین و سبک ایران شامل شرکت آلومینیوم ایران، ماشین‌سازی اراک، شرکت سیمان مازندران، شرکت ساخت تجهیزات نیروگاهی و...
تحریم‌ها علیه سازمان انرژی اتمی ایران و شرکت‌ها و مهندسان تابعه این سازمان
ممنوعیت و محدودیت و تحریم‌های مسافرت و انسداد حساب چند صد شخصیت حقیقی و حقوقی از کسانی که در لیست تحریم‌های مختلف بوده‌اند
تحریم صنایع خودروی ایران
تحریم‌های مرتبط با فلزات حساس و نرم‌افزار به ایران برای اهداف صلح‌آمیز و لغو ارائه خدمات مرتبط این نقل و انتقال‌ها مانند بیمه و حمل و نقل آنها

یک روز بعد از خروج رسمی ترامپ از برجام یعنی ۱۹ اردیبهشت ۹۷، خزانه‌داری آمریکا در بیانیه‌ای دستورالعمل نحوه بازگشت تحریم‌ها را منتشر کرد. در این دستورالعمل به ۲ بازه زمانی ۹۰ و ۱۸۰ روزه برای بازگشت تحریم‌ها اشاره شده بود. در پی این بیانیه، خزانه‌داری آمریکا اعلام کرد در جریان بازگشت تحریم‌ها، شرکت‌ها و بانک‌ها فعالیت‌های مرتبط با ایران خود را بتدریج کاهش خواهند داد.

تحریم‌های بازگشتی بعد از دوره ۱۸۰ روزه (۴ نوامبر ۲۰۱۸)
تحریم معامله با بخش‌های کشتیرانی و کشتی‌سازی ایران و عاملان بنادر شامل شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، خطوط کشتیرانی جنوب و وابستگان به آنها
تحریم مربوط به معامله با شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی نفتکش ایران، شرکت بازرگانی نفت ایران (نیکو) از جمله خریداری نفت، محصولات نفتی یا محصولات پتروشیمی از ایران
تحریم‌های مربوط به مبادلات موسسات مالی خارجی با بانک مرکزی ایران و موسسات مالی ایرانی که به موجب بند ۱۲۴۵ قانون اختیارات دفاع ملی برای سال مالی ۲۰۱۲ در فهرست تحریم قرار گرفته‌اند
تحریم‌های مرتبط با ارائه خدمات پیام‌رسان مخصوص مالی به بانک مرکزی ایران و دیگر موسسات مالی ایران که در بند ۱۰۴ قانون CISADA درباره آنها توضیحات لازم آمده است
تحریم‌های مربوط به ارائه خدمات پذیرهنویسی، بیمه یا بیمه اتکایی
تحریم‌های مربوط به بخش انرژی ایران

تحریم‌های بازگشتی بعد از دوره ۹۰ روزه (۶ اگوست ۲۰۱۸)
تحریم‌های مربوط به خرید یا اکتساب اسکناس‌های دلار آمریکا توسط حکومت ایران
تحریم‌های مربوط به تجارت ایران با طلا یا فلزات گرانبها
تحریم‌های مربوط به فروش، عرضه، تأمین یا نقل و انتقال گرافیت، فلزات خام و نیمه‌ساخته مانند آلومینیوم و فولاد و صادرات یا ترن‌افزار برای یکپارچه‌سازی فرآیندهای صنعتی به ایران
تحریم‌های مربوط به معاملات خرید یا فروش ریال ایران یا نگهداری حساب‌ها و وجوه عمده‌ای که در خارج از خاک ایران بر پایه ریال ایران نگهداری می‌شود
تحریم‌های مربوط به خرید، پذیرهنویسی یا تسهیل معاملات دیون حاکمیتی ایران
تحریم بخش خوروسازی ایران
علاوه بر این، بعد از گذشت این دوره ۹۰ روزه، دولت آمریکا مجوزهای برجامی صادرشده برای رفع تحریم‌های اولیه زیر را نیز لغو کرد:
مجوز واردات فرش و مواد غذایی از مبدأ ایران به آمریکا و برخی مبادلات مالی مرتبط با آنها ذیل مجوزهای مربوط به «قانون تحریم‌ها و مبادلات ایران»
فعالیت‌های انجام‌شده وفق مجوزهای صادر شده برای صادرات و باصادرات هواپیماهای تجاری مسافری و قطعات و خدمات مربوط به ایران

علاوه بر این، دولت آمریکا همان زمان اعلام کرد تحریم‌ها علیه افراد خارج‌شده از «فهرست افراد ویژه مشخص شده و بلوک شده» (SDN) و سایر فهرست‌ها را اعمال خواهد کرد. سرانجام یک روز بعد از موعد نهایی اعلام شده برای بازگشت تحریم‌های آمریکا علیه ایران یعنی در تاریخ ۱۴ آبان ماه، وزرای خارجه و خزانه‌داری آمریکا در نشست خبری اعمال تحریم‌ها را رسماً اعلام کردند. تحریم‌هایی که بخشی از آنها بر اثر خروج آمریکا از برجام مجدداً احیا شده و بخش قابل توجه دیگری نیز جدید اعمال شده است. وزیر خزانه‌داری آمریکا در این نشست اعلام کرد بیش از ۷۰۰ فرد، شرکت و نهاد، کشتنی و هواپیما تحریم شده‌اند. وزیر خارجه آمریکا نیز ضمن هشدار درباره تجارت با ایران، به بخشی از تحریم‌هایی که علیه ایران اعمال شده است اشاره کرد.

«مایک پمپئو» وزیر خارجه آمریکا در بخشی از این نشست گفت: دولت دونالد ترامپ از ابتدای ریاست جمهوری تاکنون ۱۹ دور تحریم علیه جمهوری اسلامی ایران اعمال کرده که در جریان آن ۱۶۸ شخصیت حقیقی و حقوقی هدف این تحریم‌ها قرار گرفته‌اند. وزیر خارجه آمریکا همچنین مدعی شد از وقتی در ماه مه راهبرد جدید آمریکا در قبال ایران اجرایی شد، حدود ۱۰۰ شرکت از ادامه تجارت با ایران صرف‌نظر کرده‌اند.

وزیر خارجه آمریکا در بخش دیگری از این نشست مدعی شد ۲۰ کشور خرید نفت خود از ایران را به صفر رسانده‌اند، بیش از یک میلیون بشکه از صادرات نفت ایران کاسته شده و از ماه مه تا آن زمان، ۲/۵ میلیارد دلار درآمد نفتی ایران از دست رفته است.

پمپئو در ادامه نسبت به مجازات سخت و دردناک علیه نهادهایی که بعد از بازگشت تحریم‌ها با ایران تجارت می‌کنند هشدار داد. در بخش دیگری از این نشست، وزیر خزانه‌داری آمریکا به جزئیات تحریم‌ها اشاره کرد و گفت بیش از ۷۰۰ فرد، شرکت و نهاد، کشتی و هواپیما را تحریم کرده‌ایم. «استیو منوچین» در ادامه بازگرداندن تحریم‌ها را بخشی از راهبرد فشار حداکثری و بی‌سابقه اقتصادی علیه ایران عنوان کرد و ایران را بزرگ‌ترین کشور حامی تروریسم خواند. وی تأکید کرد این تحریم‌ها بزرگ‌ترین تحریم‌هایی است که تاکنون رژیم ایران را هدف گرفته است. وزیر خزانه‌داری آمریکا اضافه کرد این تحریم‌ها ۵۰ بانک ایرانی و شعب خارجی آنها را در برمی‌گیرد.

منوچین در تشریح تحریم‌های اعمال شده علیه ایران، به بخش‌های کشتیرانی، انرژی و هواپیمایی اشاره کرد و گفت: «بیش از ۶۵ هواپیمای ایرانی نیز تحریم شده‌اند».

اما یک روز قبل از این نشست خبری نیز وزیر خزانه‌داری آمریکا در یادداشتی که چهارم نوامبر در فایننشال تایمز منتشر شد به موضوع بازگشت تحریم‌ها اشاره کرد. منوچین در این یادداشت ضمن اشاره به ۷۰۰ هدف تحریمی تأکید می‌کند ۳۰۰ مورد از این تحریم‌ها جدید

است. استیو منوچین، وزیر خزانه‌داری آمریکا در بخشی از یادداشت می‌نویسد

In the early hours of Monday, the Treasury department will complete its full snapback of sanctions on Iran, targeting the energy, shipping and banking sectors, among others. We are also adding back hundreds of targets previously removed from sanctions lists, as well as more than 300 new targets.

«از ساعات ابتدایی روز دوشنبه وزارت خزانه‌داری کاملاً تحریم‌های ایران را بازخواهد گرداند، تحریم‌هایی که بخش‌های انرژی، کشتیرانی، بانکداری و دیگر بخش‌ها را هدف قرار خواهد داد. ما همچنین صدها بانک را هم که قبلاً از لیست تحریم‌ها برداشته شده بودند به همراه ۳۰۰ هدف جدید به تحریم‌ها اضافه می‌کنیم».

منوچین در بخش دیگری از یادداشت خود آورده است:

To implement the president’s decision, the US is adding more than 700 names to our list of blocked entities. Sanctions lifted under the original deal’s terms will be re-imposed on individuals, entities, vessels and aircraft that touch various segments of Iran’s economy.

«برای اجرای تصمیم رئیس‌جمهور، آمریکا درصدد افزودن ۷۰۰ نام در لیست موسسات بلوک شده‌مان است. تحریم‌های برداشته شده روی افراد، موسسات، کشتی‌ها و هواپیماها بنا بر مفاد توافق برجام هم دوباره برمی‌گردد».

همان‌طور که مشخص است بعد از خروج ترامپ از برجام در ۴ نوامبر و اعمال تحریم، ۳۰۰ هدف تحریمی که قبل از برجام و قبل از شروع مذاکرات هسته‌ای اساساً وجود نداشته‌اند، حالا بعد از ۵ سال مذاکره، در کنار تحریم‌های سابق، در لیست تحریم‌های آمریکا علیه ایران قرار گرفته‌اند و این یعنی در حوزه تحریم‌های آمریکا علیه ایران، نسبت به قبل از شروع مذاکرات اوضاع بسیار بدتر شده است و نتیجه ۵ سال مذاکره و توافق برجام ۲ برابر شدن تحریم‌های آمریکا علیه ایران بوده است. البته دسترسی به ۷۰۰ هدف تحریمی نیز موجود است و بعد از نشست خبری مشترک وزرای خارجه و خزانه‌داری آمریکا، وزارت خزانه‌داری این کشور در بیانیه‌ای جزئیات این تحریم‌ها را اعلام کرد. مواردی که به سرعت در شبکه‌های اجتماعی نیز دست به دست شد اما به دلیل ابلاغ وزارت ارشاد به رسانه‌ها انتشار این لیست ممنوع اعلام شده است! می‌توان با مراجعه به این آدرس، اهداف تحریمی مورد اشاره را ملاحظه کرد:

https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20181105_names.aspx

ادامه در صفحه ۱۲